

Kvinnomakt ger bättre barnhälsa

■ Unicefs årsrapport, »The state of the world's children 2007«, som publicerades i december 2006, handlar för första gången bara indirekt om barn. I stället står kvinnors makt i centrum, och hur sådan makt påverkar barns hälsa. Det genomgående budskapet i rapporten är att jämlikhet mellan könen ger dubbel utdelning: den gynnar både kvinnor och barn.

Rapporten framhäver att om diskrimineringen av kvinnor upphör skulle detta ha en djup inverkan på pojkars och flickors överlevnad och välfärd. Rapporten pekar på tre viktiga områden där kvinnors makt är avgörande: i hushållet, på arbetsplatsen och i politiken.

Dessa områden är förbundna på så sätt att ökad kvinnomakt inom ett område också påverkar övriga områden. Framför allt leder ökad kvinnomakt på vart och ett av dessa områden till ett ökat välbefinnande för barnen.

Rapporten presenterar en mängd fakta om sambandet mellan kvinnomakt och barnhälsa och om bristen på kvinnors inflytande i många länder. Några exempel:

- Barn utsätts för större risk att bli undernärda i hushåll där kvinnor saknar inflytande i sådana familjeangelegenheter som läkarbesök, utgifter för mat samt resor för att besöka vänner och släktingar.
- I de fall då kvinnor inte kan fatta grundläggande beslut om inkomst eller andra behov i familjen, eller då de inte får lov att lämna hemmet när de själva önskar, kommer deras barn i ökad utsträckning att drabbas av undernäring och få lägre utbildningsnivå och sämre sjukvård.
- I västra och centrala Afrika, där resurserna är begränsade, använder kvinnor 74 procent av tillgängliga resurser på mat, medan män använder bara 22 procent på mat.
- I endast 10 av de 30 undersökta låginkomstländerna deltog 50 procent eller mer av kvinnorna i beslut i hushållet, inklusive beslut om deras egen hälsa, inköp, utgifter och besök hos vänner och familj. I Burkina Faso, Mali och Nigeria sade 75 procent av kvinnorna att deras män ensam fattar alla beslut rörande hälsa i familjen.

Om män och kvinnor hade lika stort inflytande över beslutsfattande skulle an-

delen underviktiga barn under 3 års ålder i Sydasiens minska med upp till 13 procent, vilket skulle resultera i 13,4 miljoner färre underviktiga barn. I sub-sahariska Afrika skulle ytterligare 1,7 miljoner barn vara normalviktiga.

Diskrimineringen börjar tidigt och särskilt gynnas söner, vilket alltför ofta leder till abort av kvinnliga foster eller mord (infanticid) på kvinnliga spädbarn efter förlossningen. Kina och Indien, världens mest befolkade länder, rapporterar en oproportionerligt hög andel av manliga barn under 5 års ålder.

Under skolåren går det 115 flickor på 100 pojkar som inte går i skolan. Utbildade kvinnor insisterar oftare än män på att deras barn ska gå i skolan.

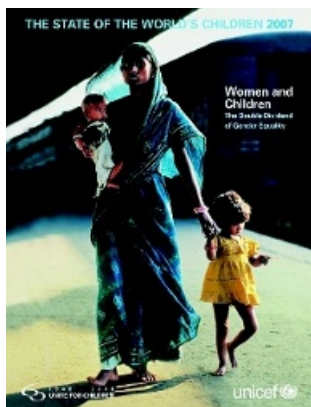
Bara 43 procent av alla flickor i låginkomstländer går i gymnasium. Gymnasieutbildning ger en ökad kunskap om aids och sexuell hälsa och ger därmed flickorna större makt att bestämma över sin sexualitet och reducerar risken för aids.

Tidiga äktenskap försämrar också kvinnors hälsa. Uppskattningsvis 14 miljoner tonårsflickor mellan 15 och 19 år föder barn varje år. Risken att dö under spädbarnsåret är 60 procent högre för barn till mödrar under 18 år än för barn till mödrar över 20 år. Flickor under 15 år har 5 gånger så stor risk att dö under graviditet eller i samband med förlossningen som kvinnor över 19 år.

Anmärkningsvärt är däremot att rapporten är tyst om familjeplanering för ungdomar. Unicefs chef sedan 2004, Ann Veneman, har varit minister under George W Bush.

Rapporten pekar ut följande »vägkarta« för att öka och förbättra jämlikhet mellan könen:

- **Utbildning:** Skolavgifter bör avskaf-

Omslaget till Unicef-rapporten.

fas, och föräldrar och lokalsamhälle bör investera i flickors utbildning.

- **Finansiering:** Det har talats alldeles för lite om kostnaderna för jämlikhet. Investeringar för att utplåna genusjämligheter måste integreras i statliga budgetar och planer.
- **Lagstiftning:** Lagstiftning om egendom och arv ska vara lika för män och kvinnor. Därtill krävs insatser för att förhindra och bestraffa våld i hemmen och genusbaserat våld i samband med konflikter.
- **Kvotering av politiska uppdrag:** Kvotering är en beprövad metod för att säkra kvinnors deltagande i politiken. Av de 20 länder som hade högst andel kvinnor i parlamentet hade 17 någon form av kvotering.
- **Kvinnor som ger kvinnor makt:** Kvinnorörelser på gräsrotsnivå har varit högljudda förespråkare för jämlikhet och kvinnomakt och bör involveras på tidiga stadier av policyformulering, så att policyer, program och planer utformas med barn och kvinnor i åtanke.
- **Engagera män och pojkar:** Att utbilda män och pojkar, såväl som kvinnor och flickor, om fördelarna med jämlikhet mellan könen och att fatta gemensamma beslut kan hjälpa till att bygga relationer som i ökad utsträckning bygger på samverkan.
- **Förbättrad forskning och bättre data:** Bättre data och analyser är nödvändiga, särskilt beträffande mödradödlighet, våld mot kvinnor, utbildning, löner, obetalt arbete och tidsåtgång för arbete och politiskt deltagande.

Rapporten konkluderar att jämlikhet mellan könen inte bara är en mänsklig rättighet utan också en förutsättning för mänskliga framsteg och en hållbar utveckling.

Det är ställt utom allt tvivel att sambandet mellan kvinnomakt och barnhälsa är starkt. Vad vi vet mindre om är hur detta samband ser ut. Rapporten fyller en del av detta behov. Den kan laddas ner från Unicefs webbplats: <http://www.unicef.org/sowc07/report/report.php>.

Anders Jeppsson
läkare, chefsrådgivare,
Ministry of Health,
Dar-es-Salaam, Tanzania
anders@hspstz.org
anders.jeppsson@med.lu.se